

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Aaltio, Elina; Isokuortti, Nanne

Title: Vahvempaa tutkimustietoa sosiaalityön kehittämiseksi : kriittisiä askeleita

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat 2022

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Aaltio, E., & Isokuortti, N. (2022, 16.9.2022). Vahvempaa tutkimustietoa sosiaalityön kehittämiseksi : kriittisiä askeleita. Sosiaalityön tiedeblogi - tutkitusti sosiaalityöstä. <https://sosiaalityontiedeblogi.home.blog/2022/09/16/vahvempaa-tutkimustietoa-sosiaalityon-kehittamiseksi-kriittisia-askeleita/>

Sosiaalityön tiedeblogi – tutkitusti sosiaalityöstä

Sosiaalityön tiedeblogi tekee näkyväksi sosiaalityön tiedettä ja sosiaalityön tutkijoiden tekemää tutkimustyötä.

☰ Valikko

Vahvempaa tutkimustietoa sosiaalityön kehittämiseksi: kriittisiä askeleita

📁 Uncategorized 🕒 16/09/2022

Elina Aaltio, tutkija, Socca, väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopisto

Nanne Isokuorti, väitöskirjatutkija, Helsingin yliopisto

Sosiaali- ja terveystalvvelujen vaikuttavuuden arvioinnissa on viime vuosina siirrytty monin tavoin sanoista konkreettisiin tekoihin [1, 2, 3]. Vaikuttavuuden arviointi on herättänyt yhä enemmän kiinnostusta myös sosiaalityön sisällä, mikä näkyy esimerkiksi valtionavustusta saaneiden yliopistotasosten sosiaalityön tutkimushankkeiden tutkimuskysymyksissä [4]. Vaikuttavuutta arvioitaessa ollaan kiinnostuneita työskentelyn aikaansaamasta muutoksesta asiakkaan tilanteessa (esim. hyvinvointi). Tämän rinnalla tarvitsemme tietoa sosiaalityön laadusta (kuten työskentelyn yhdenmukaisuudesta, asiakastyytyväisyydestä tai asiakkaan osallisuudesta) ja vaikuttavaksi osoitettujen interventoiden (kuten työskentelytapojen tai menetelmien) käyttöönnotosta eli implementoinnista. Nämä uudet tutkimuskysymykset ovat tervetulleita, sillä tällaisen tiedon varassa sosiaalityön käytäntöä voidaan kehittää tutkimusperustaisesti. Korkealaatuisen interventiotutkimuksen – oli se sitten vaikuttavuuden, laadun tai implementoinnin arviointia – tekeminen on kuitenkin monella tapaa haastavaa. Tässä blogitekstissä erittelemme näitä haasteita ja esitämme niihin ratkaisuehdotuksia.

Vaihe 1: Tutkimuksen suunnittelu

Ensimmäinen edellytys sosiaalityön käytäntöjen tutkimusperustan vahvistamiselle on, että tutkimustieto vastaa käytännön kannalta relevantteihin kysymyksiin ja tutkimuksen tuloksia voi – ja niitä myös halutaan – konkreettisesti soveltaa. Tähän tarvitaan vuoropuhelua tutkijoiden ja käytännön toimijoiden välillä. Kehittämistarpeita nousee niin asiakkailta, työntekijöiltä, johdolta kuin tutkijoiden havainnoista. Yhdistämällä tutkijoiden osaamista ja käytännön tietoa voidaan muotoilla tutkimuskysymyksiä, joihin vastaaminen hyödyttää käytäntöä suoraan.

Vaikuttavuustutkimuksessa yhteistyö on erityisen tärkeää aineiston keruun onnistumisen kannalta. Siinä missä tutkijoiden on esimerkiksi tärkeää saada vaikuttaa tutkimuksen osallistujien valikointiin, johtajien ja työntekijöiden rooli aineistonkeruun käytännön onnistumisessa on merkittävä. Mikäli tutkimusympäristöön liittyy haasteita (esim. päällekkäiset muutokset organisaatiossa), tutkijoiden ja käytännön toimijoiden on yhdessä etsittävä niihin ratkaisuja.

Vaikuttavuutta tutkittaessa käytetään tyypillisesti koeasetelmaa [5]. Osa työntekijöistä ja asiakkaista muodostaa ns. koeryhmän, joka ohjataan uuden intervention piiriin. Mahdollisimman samankaltaisesta joukosta muodostetaan kontrolliryhmä, joka on tavanomaisen työskentelyn piirissä. Jos koeryhmässä on saavutettu kontrolliryhmää enemmän toivottuja tuloksia, intervention voidaan ajatella olevan tavanomaista työskentelyä vaikuttavampaa. Tällaisen tutkimusasetelman rakentaminen ei ole mahdollista ilman, että ainakin jossain määrin puututaan sosiaalityön olemassa oleviin menettelytapoihin ja kehittämisperinteisiin. Vinoumien estämiseksi ei esimerkiksi voida valita vain kehittämismyönteisimpiä ja innokkaimpia osallistujia. Luotettavan tutkimustiedon tuottamiseksi on käytävä neuvotteluja tutkijoiden ja käytännön välillä siitä, minkälaisen tiedon pohjalta halutaan tehdä päätöksiä ja miten tällaista tietoa voidaan tuottaa. Toteutusvaiheessa on tietysti huomioitava käytännön sanelemat reunaehdot, joihin siirrymme seuraavaksi. Koeasetelma ei yksin riitä vastaamaan kaikkiin tiedontarpeisiin, kuten siihen millä ehdoilla jokin interventio toimii ja miten se kannattaa ottaa käyttöön uudessa ympäristössä. Tutkimusperustaisessa kehittämisessä vaikuttavuuden arviointi onkin vain yksi haara, jonka lisäksi tarvitaan monimenetelmäistä prosessinarviointia. [6]

Vaihe 2: Tutkimusrahoituksen hankkiminen

Vaikuttavuuden arviointi on monivaiheinen prosessi, jossa ensin on varmistuttava siitä, että tutkittava interventio on onnistuneesti käytössä [7]. Joissakin tapauksissa tutkimus- ja kehittämishanke lähtee liikkeelle aivan alusta eli tilanteesta, jossa tutkittavaa interventiota lähdetään vasta kehittämään. Joka tapauksessa kyse on useiden vuosien prosessista, jossa tulisi edetä pienen mittakaavan kokeiluista arviointitutkimustiedon varassa kohti laajempaa levitysvaihetta [6, 7]. Sosiaalityön yliopistotasoisien tutkimuksen valtionavustus on lupaava uusi rahoituskanava, mutta interventiotutkimuksia ajatellen se on varsin lyhyt. Ehdotammekin, että rahoitukseen sisällytettäisiin jatkossa myös kolmivuotiset hankkeet.

Toinen kipukohta tuntuu olevan se, ettei aineistonkeruun kustannuksiin ole totuttu budjetoimaan riittävästi. Isojen aineistojen poiminta rekistereistä voi maksaa kymmeniä tuhansia euroja. Uuden aineiston kerääminen lomakkeilla, haastattelemalla tai havainnoimalla vie useiden tutkijoiden työaikaa useita kuukausia. Työntekijöiden ja asiakkaiden houkuttelemisessa pienimuotoinenkin korvaus voi lisätä osallistumismotivaatiota.

Vaihe 3: Aineiston keruu

Laadukas tutkimus vaatii laadukkaan aineiston, jonka keräämiseksi tarvitaan niin tutkijoiden kuin käytännön toimijoiden panostusta. Vaikka moni sosiaalityön organisaatio on tutkimusmyönteinen, eettisen ennakoarvioinnin ja tutkimusluvan jälkeen voi silti käydä niin, ettei aineistonkeruu suju

suunnitelmien mukaan. Laajan aineiston kerääminen on ymmärrettävästi haastavaa, minkä vuoksi on olennaista miettiä, miten kuormaa voisi helpottaa tutkimuksen laadusta tinkimättä.

Miten kiireisiä sosiaalityöntekijöitä voisi käytännössä motivoida ja tukea osallistumaan tutkimushaastatteluihin tai tutkimuslomakkeiden täyttämiseen? Yhtenä ratkaisuna voisi olla hyödyntää aineistona asiakasasiakirjoja, jolloin tietoa saataisiin kerättyä myös niistä asiakkaista ja niiltä työntekijöiltä, jotka eivät halua tai ehdi osallistua tutkimukseen. Ensin pitäisi kuitenkin kirjaamiskäytäntöjä kehittämällä varmistua siitä, että asiakastietojärjestelmiin dokumentoidaan olennaista tietoa esim. asiakkaiden hyvinvoinnista ja sen muutoksista. Tämän aineistonkeruutavan toinen haaste on käytännöllinen: asiakastietojärjestelmistä ei näytä olevan kovin helppoa tai nopeaa poimia aineistoa tutkimuskäyttöön, mikäli tutkija ei itse työskentele tutkittavassa organisaatiossa. Hyvä idea olisi myös rekrytoida tutkimushankkeisiin ns. tutkija-sosiaalityöntekijöitä, jotka olisivat osa tutkimusryhmää ja voisivat käyttää osan työajastaan aineiston keruuseen asiakastyön ohella.

Entä kuinka vähentää tiedonkeruurasitusta kunnissa / tulevilla sote-alueilla? Tämä liittyy tutkimusrahoitukseen: jos vain alueellisesti laajoja hankkeita rahoitetaan, kenttä täyttyy käynnissä olevista kyselyistä ja haastattelukutsuista, ja vastausprosentit jäävät alhaisiksi. Tutkimushankkeiden ohella samoja työntekijöitä lähestyvät myös kehittämishankkeet. Vaikka ideaalitapauksessa samanaikaisten projektien välille voisi syntyä synergiaa, käytännössä tutkimusaineiston keruuta ja käyttöä ohjaavat tarkemmat protokollat kuin kehittämistyötä. Tulevaisuudessa voisi olla tarpeen miettiä, missä laajuudessa kehittämistä ja tutkimusta kannattaa kunakin ajanjaksona tehdä, jotta samoja työntekijöitä ei samanaikaisesti rasiteta.

Vaihe 4: Uusien interventioiden kehittäminen

Sosiaalityön kentällä on kehitetty paljon uusia interventioita [ks. esim. 8], mutta valitettavasti vain harvan osalta tiedetään, onko niillä saavutettu toivottuja tuloksia. Tästä huolimatta moni lupauksia herättävä interventio on saanut suuren suosion. Esimerkiksi Australiassa kehitetty lastensuojelun toimintamalli Signs of Safety on nykyisin (jollakin tapaa) käytössä kymmenissä maissa, ja Suomessa levitetään systeemistä toimintamallia, mutta kummastakaan ei ole vielä vaikuttavuusnäyttöä [9].

Yksi keskeinen haaste tutkijalle ja käyttäjille on se, ettei levitettävien interventioiden sisältö ole riittävän selkeä ja konkreettinen [9, 10]. Uudet organisaatiot ja työntekijät eivät välttämättä tiedä, miten interventiota on lopulta tarkoitus käyttää, tai ajatellaan, että sitä voi vapaasti soveltaa. Tällöin intervention alkuperäiset elementit voivat matkan varrella vesittyä. Ne voivat olla alkuperäisille kehittäjille kristallinkirkkaita, mutta eivät välity uusille käyttäjille. Vaikka Signs of Safety sisältää moniin sosiaalityön interventioihin nähden poikkeuksellisen paljon konkreettista materiaalia (mm. oppaita ja työkaluja), sen käyttö on osoittautunut silti sekavaksi [10]. Menetelmän laadukkaan leviämisen edistämiseksi kehittäjät ovat ryhtyneet lisensoimaan kouluttajia ja konsultteja, sekä määritelleet fideliteetti-kriteerit yhdessä tutkijoiden kanssa [11]. Fideliteetillä tarkoitetaan sitä, missä määrin menetelmää käytetään tarkoitettulla tavalla. Jatkossa Signs of Safetyn vaikuttavuuden arviointi onkin aiempaa helpompaa, kun työntekijät ja tutkijat tietävät, mitä on tarkoitus tehdä ja tavoitella. On kuitenkin myös mahdollista, etteivät kaikki uudet toimintatavat tai mallit sovellu arvioitaviksi, mikäli niiden sisältöä ei voida tai haluta täsmentää. Arvioitavuuden arviointi (*evaluability assessment*) [12] voi joissakin tapauksissa olla tutkijan ensimmäinen tehtävä, ja sen myötä interventiosta voi mahdollisesti muotoutua selkeämpi.

On myös tärkeää tiedostaa, että muutoksen aikaansaaminen on haasteellista ja vie tavallisesti vuosia [13]. Organisaatioiden onkin hyvä arvioida muutosvalmiuttaan ja tunnistaa implementointiin vaikuttavia tekijöitä, kuten koulutus ja valmennus, henkilöstön ja johdon sitoutuminen ja organisaation yleinen suorituskyky, sekä siten parantaa onnistumisen edellytyksiä [14, 15].

Vaihe 5: Tutkimustiedon jatkokäyttö

Mitä todennäköisemmin uusia interventioita koskevat tutkimukset tuottavat tietoa monenlaisista kehittämistarpeista sen sijaan, että interventio voitaisiin todeta vaikuttavaksi ja valmiiksi laajaan levitykseen. Interventioiden jatkokehittäminen arviointitiedon pohjalta yhdessä kehittäjien kanssa on oma erillinen prosessinsa, johon tarvitaan aikaa, tiloja ja monenlaista osaamista. Kaikkeen tällaiseen ”kotipesätoimintaan” pitäisi voida osoittaa resursseja niin kehittämistyöhön osallistuvien organisaatioiden kuin tutkimushankkeiden budjeteissa. Vahvat tutkimusasetelmat ja tutkimustiedon aito hyödyntäminen ja jatkokäyttö eivät synny hetkessä eivätkä ilman vahvaa panostusta.

Uusia sosiaalityön tutkimushankkeita katsellessa vaikuttaa siltä, että suomalaisessa sosiaalityön arviointitutkimuksessa on viime vuosina otettu useita tärkeitä askelia. Tätä kehitystä on syytä tukea paitsi käytännön haasteita ratkomalla, myös menetelmäosaamista yhdessä kartuttamalla ja jakamalla.

[1] <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/terveempi-maailma/selvitys-suomeen-tarvitaan-kansallinen-sote-vaikuttavuuskeskus> (<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/terveempi-maailma/selvitys-suomeen-tarvitaan-kansallinen-sote-vaikuttavuuskeskus>)

[2] <https://itla.fi/tieto/> (<https://itla.fi/tieto/>).

[3] <https://sites.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/vaikuttavuus-ja-kustannusvaikuttavuus/> (<https://sites.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/vaikuttavuus-ja-kustannusvaikuttavuus/>).

[4] <https://stm.fi/sosiaalityon-yliopistotasaisen-tutkimuksen-valtionavustus> (<https://stm.fi/sosiaalityon-yliopistotasaisen-tutkimuksen-valtionavustus>)

[5] Campbell, D. T. & Stanley, J. C. (1963) *Experimental and Quasi-experimental Designs for Research on Teaching*. Rand McNally & Company.

[6] Skivington, K., Matthews, L., Simpson, S.A., Craig, .P, Baird, J., Blazeby, J.M. et al. (2021) A new framework for developing and evaluating complex interventions: update of Medical Research Council guidance. *BMJ* 374:n2061. <https://doi.org/10.1136/bmj.n2061> (<https://doi.org/10.1136/bmj.n2061>).

[7] Parry, G. Carson-Stevens, A. Luff, D. McPherson & M. Goldmann D. (2013) Recommendations for evaluation of health care improvement initiatives. *Academic Paediatrics*. Nov-Dec 2013, 13(6 Suppl):S23-30. DOI: 10.1016/j.acap.2013.04.007

[8] <https://innokyla.fi/fi> (<https://innokyla.fi/fi>).

[9] Isokuortti, N., Aaltio, E., Laajasalo, T. & Barlow, J. (2020). Effectiveness of child protection practice models: a systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 108, 104632. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104632> (<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104632>).

[10] Baginsky, M., Ixer, G. & Manthorpe, J. (2021) Practice Frameworks in Children's Services in England: An Attempt to Steer Social Work Back on Course? *Practice*, 33(1), 3–19.

<https://doi.org/10.1080/09503153.2019.1709634> (<https://doi.org/10.1080/09503153.2019.1709634>).

[11] Roberts, Y.H., Caslor, M., Turnell, A., Pearson, K., Pecora, P.J. (2019) An International Effort to Develop a Fidelity Measure for Signs of Safety®. *Research on Social Work Practice*, 29(5), 562-571. <https://doi.org/10.1177/1049731518754724> (<https://doi.org/10.1177/1049731518754724>).

[12] Patton, M. Q. (2002) *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage.

[13] Fixsen, D., Naoom, S., Blase, K., Friedman, R. & Wallace, F. (2005). *Implementation Research: A Synthesis of the Literature*. Tampa, FL: University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, the National Implementation Research Network.

[14] Meyers, D., Durlak, J. & Wandersman, A. (2012). The Quality Implementation Framework: A Synthesis of Critical Steps in the Implementation Process. *American Journal of Community Psychology*, 50(3-4), 462–480. doi:10.1007/s10464-012-9522-x.

[15] Aaltio, E. & Isokuortti, N. (2021). Implementointitutkimuksesta tukea sosiaalityön tutkimuksen ja käytännön kehittämiseen. *Yhteiskuntapolitiikka* 86(2).

Sponsored Content

Tämä japanilainen menetelmä imee myrkyt pois kehosta tech4-you.com | Sponsored

([http://younuubu.com/view/sULp5Z3k07uUkSpONkRjXcPTgKEG3SlnMDrTMhSalSILF7thSalSno?c=37893&pid=4443&tid=\\$ob_click_id&ob_marketer=MoreThanD_2&ob_publisher_id=\\$publisher_id](http://younuubu.com/view/sULp5Z3k07uUkSpONkRjXcPTgKEG3SlnMDrTMhSalSILF7thSalSno?c=37893&pid=4443&tid=$ob_click_id&ob_marketer=MoreThanD_2&ob_publisher_id=$publisher_id))

Suomi: Tässä on koko suun hammasimplanttien hinta vuonna 2023 Etsi mainoksia | Sponsored

(https://trck.tracking505.com/5703f66a-7718-4313-bd46-50008534156e?campaign_id=00da6c47c236eafb)

Nämä ovat uudet kylpyhuonetrendit vuonna 2023 (klikkaa nähdäksesi tulokset) Kylpyhuoneremontti

([https://trck.tracking505.com/ff1b0be4-fd81-48aa-99ec-825c59ab683c?campaign_id=00c9a1c48b7704c5cf88c68c010a00ecce&publisher_id=\\$publisher_id&publisher_name=\\$](https://trck.tracking505.com/ff1b0be4-fd81-48aa-99ec-825c59ab683c?campaign_id=00c9a1c48b7704c5cf88c68c010a00ecce&publisher_id=$publisher_id&publisher_name=$))

[Website Built with WordPress.com](https://www.wordpress.com). Teeman Independent Publisher 2 on tehnyt [Raam Dev](#).